

На хубавият изглед, що има и от четирите страни селото ни, не пречи даже и големият недовършен и изоставен скелет на Лазаровата ветрена мелница. От десет години насам тя стърчи на голото баирче над селото като някое зъбато чудовище, станало от народното поверие убежище на тъмни духове, които унило клатят дрипавите му криле, разперени на дяволски кръст. Тоя пущинак с обраснали в бурен до пояса основи, свърталище на боязливи лалугери, зелени гущери и отровни пепелянки, тоя избелял от дъждове и пек скелет, с незалепени и озъбени стени, през които пицят ветрища и хали, макар запустял и изоставен, е единствената ветрена мелница от равно шопско дори до безкрайно филибешко поле. Това е и единствен сломен за сухата година, оставен от сръчната и майсторска ръка на Лазар Дъбака, известен с шегите си и с разните си планове и замисли, започвани с присърце и напущани с добродушна, себеобидна усмивка.

Над селото и навред по околията се бе застояла страшна суша, която изпогори всичко, изпосуши кладенци и извори, измори добитъка за вода. Животворящата и бълблива селска речича, която извира изпод големите каменни чуки над сами селото, от ден на ден почна чувствително да намалява и да съхне. Като че някоя триглава хала смучеше хладните и бистрите и струи, които почнаха немощно да се цедят от извора и жадно да се поглъщат от запалената земя. По коритото надолу шаварът и тревата пожълтяха и се сплазиха, като очукани от град. Всякога влажните ѝ брегове сега се напукаха.

И един ден живото и весело кречетене на толкова си воденици, което пълнеше дола с шумно и радостно ехо — замлъкна.

Разтъжи се угрижено селяшкото сърце. Уплаши го това онемяване на водениците, чиито тежки, доскоро бръмчащи камъни не можеха вече да стрият на брашно сухото житно зърно.

Замлъкна и воденицата на Лазар Дъбака, която приветливо показваше керемидения си покрив между зеленината на четири шумнати ореха в дола. Дивота и мълчание зацарува наоколо и изпълни с нерадостни мисли сърцето на всякога веселия Дъбак.

— Дядо Корчане — говореше той на съседа си воденичар, — нашите момичета зле са се умълчали, не пеят вече. Какво ще правим, а?

И единият ъгъл на устата му се свиваше в слаба, повече закачлива, отколкото дяволита усмивка.

— А? Какво каеш, Дъбак? — запитваше високо глухият дядо Корчан, който по риза и разгърден до пояса, дялкаше нещо под ореха.

— Думам, че моето момиче и твоята бабичка се не надпяват гече, бяла главо! Какво ще правим? — викаше силно Дъбакът.

— Търпеж, търпеж му е майката, Дъбак! Ти се не ядосвай, че ще остарееш — отговаряше дядо Корчан.

Той беше седемдесетгодишен, як и здрав старчуга, с прошарена коса, с изразително, широко, червендалесто лице на горянин, което предразполагаше с добротата си. Шеговит и малко глух и малко куц, вечно с лула в устата си и с хрипкаво пищене в разкопчаните ги гърди, той не беше като всички. Живееше на воденицата, пред която цял ден дялкаше нещо, тананикаше и пушеше със загорялата си лула. Бабичката му отдавна беше умряла. Умряла бе и единствената му дъщеря, женена в друго село и нейният мъж бе умрял. При стареца бе останала само Христина, хубавата му внучка. С Дъбака, който се отличаваше от него по това, че бе млад, и по това, че бе ерген, дядо Корчан бе свързал едно странно приятелство, спокойно, неразделно и безкрайно весело.

Дъбакът беше русолик левент, с обичливо лице, на което придаваха особена хубост големите му сини очи.

Той бе ерген и като че не мислеше да се жени. В село човек прехвърли ли тридесет лазарника, мъчно може да се ожени. На времето си, впрочем, той хубавичко беше се налудувал и бе спечелил завидна слава на немирнен халосник и на неподражаем хороигрец. Но след десетгодишно скитане с дюлгери по Влашко, дето бе спечелил и парици, той се върна вече хрисим и кротък, поправи воденицата, едничко наследство, останало от баща му, и заживя повече около нея.

Тук се сприятели и с глухия си съсед дядо Корчан. Те и двамата имаха похватни майсторски ръце и по цял ден наплатисваха колелетата на припек между двете воденици и се шегуваха.

Изобретателният ум на Дъбака понякога скрояваше някакви странни планове, които воденичарската глава на дядо Корчан всякога одобряваше, а неуморните ръце идеха на помощ. Почваше се усилна работа. Трионът, теслата, длетото, брадвата не си почиваха по цели дни. Но когато работата свършваше до половина — те я зарязваха.

Така веднъж те почнаха да правят тепавица. Дъбакът накупи материал, а Корчан възпретна ръце да работи. Цяла седмица неуморно чукаха. И когато вече четири дирека оформиха скелета на зданието, глухият воденичар отстъпи няколко крачки, поусмихна се и рече:

- Защо ли си губим времето бе, Дъбак? Тепавици има триста и петдесет!
- Мълчи бе, дядо Корчане, ла не чуе дяволът!
- Това — дарак да го направим, знам, че ще има полза, а тепавица...
- Имаш право, дядо Корчане!

И незавършеният скелет на тепавицата цял месец стоя непокрит на дъждовете, докато Дъбакът и Корчан кроеха план за дарак, ала и от него нищо не излезе.

Сега, когато рекичката пресъхна и водениците им занемяха, двамата съседни доста се угрижиха.

— Лошо стана, дядо Корчане, лошо!

— Лошо, Дъбак, лошо! И както крякат жабите, тая суша няма да има край. Па и народът, по какъвто път е тръгнал, тя няма да бъде последна. Ни бога зачитат, ни от дявола се боят. Ще запустеят воденичките ни, Дъбак!

— Ще направим ветрени бе, дядо Корчане — засмя се Дъбакът.

Старият воденичар се замисли.

Тая шега породила в главата на Дъбака мисълта за ветрена мелница и планът и зарасте в ума му.

— Това не е невъзможно — смяташе си той. — Ветровитият баир над селото е само за тая работа. Една ветрена мелница би работила там не само когато има суша.

И Дъбакът откри това на Корчан. Той се засмя:

— Бре, момче — каже, — тепавицата и даракът не са те научили на ум и разум!

— Защо? Не може ли? На баира винаги има вятър, па е и край селото. Материалът, готвен за тепавицата и дарака, ще влезе в работа всичкият. Още пет-шест греди ще трябват. А на ветрените мелници майсторията им знам. Само труд иска.

— Трудът от мене, вятърът от тебе — пошегува се дядо Корчан.

А когато Дъбакът дълго и широко му изложи плана и сметките си, старецът одобри и се увлече.

И наскоро няколко коли изкараха материала за сградата на високия ветровит баир над селото. На другия ден там се изправи висок дирек с кръст и венец на върха, а около него двамата воденичари зазидаха яката каменна основа на славното здание.

— Не им стигна тепавица и дарак, ами сега и ветрена мелница — говореха на присмех селяните, като гледаха ветреното начинание на Дъбака, и любопитно почнаха ла се трупат на баирчето.

— Не за една, за две мелници има вятър в главите им — шегуваха се други.

Но работниците нехаеха от това. Зданието от ден на ден растеше и след две седмици високо се оформи дървеният му скелет.

Дъбакът и Корчан, въпреки общото мнение, че скоро ще подмахнат тая ветрена работа, се работеха и работеха. В село по цял ден се чуваха ударите на острите им брадви и ясният чукот на теслите им. Всецяло предадени на мисълта за това велико

творение, те не жалеха труд, не сещаха умора, не правеха почивка. От сутрин до вечер през дългите летни дни под палещите лъчи на слънцето, което сушеше потта на лицата им, те, съблечени по риза, не хвърляха сечивата из ръцете си, а се работеха. Увлечени, те даже не си проговаряха. Само Корчан понякога рече:

— Дъбак, струва ми се, че и тоя труд ще отиде напразно — щом я направим, ще завали! Тогава нашите момичета ще запоят и ние ще оставим тая кукумявкарница.

— Чукай, чукай, Корчан! Да я свършим, па каквото ще да става — отговаряше Дъбакът и мятеше към стареца поглед, пълен със сила и надежда.

— Ех, аз, дъртото магаре, защо по твоя ум вървя отговаряше усмихнато глухият и като дялкаше, затананикваше тихо по такта на теслата.

*И аз дър-то-то ма-га-ре,
за-що по тво-я ум де-тин-ски хо-дя!*

А понякога, като се вгледваше скришом в прежуреното лице на Дъбака, рече му благо: